

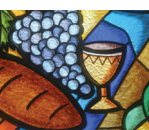

raad van kerken in nederland

oecumenisch bulletin 3/2015

Paars
bulletin

Paars

Wat komt	1
Paars, een kleur om bij na te denken	2
Waarheid spreken	3
Een nieuwe voorzitter	4
Oecumenische betekenis van Luther	5
Wat spreekt	7
Het woord is aan jou	8
Ukkemenie in Maassluis	9
Een volk op weg gezet	11
Gezicht van een pelgrim	12
Oecumene lokaal	13
De beker van het gegeven leven	15
Wat verbindt	17
Op weg naar een WIJ-samenleving	18
Mens-zijn en samenleven	19
Theologie van IS	20
Griekenland	21
Beeldvorming	22
Wat raakt	23
Asiel in het Oude Testament	24
Uur van waarheid voor klimaat	25
Berichten	26
Rozenkrans	27
Column: Voor alles een tijd	28

Colofon

Raad van Kerken in Nederland

secretariaat	Kon. Wilhelminalaan 5 3818 HN Amersfoort
telefoon	033 4633844
alg. secretaris	ds. Klaas van der Kamp
e-mail	rvk@raadvankerken.nl
website	www.raadvankerken.nl
iban	NL09 INGB 0000 5598 39 tnv Stichting Vrienden van de Raad van Kerken in Nederland

Oecumenisch Bulletin

eindredactie	Beppe van Laar, Raad van Kerken in Nederland, Kon. Wilhelminalaan 5, 3818 HN Amersfoort; e-mail: rvk@raadvankerken.nl
medewerkers	Ahmed Aboutaleb, Dick Akerboom, Christa Anbeek, Willem Blonk, Gerrit van Dijk, Stuart Evans, Ybele Hamstra, Peter Hoogstrate, Klaas van der Kamp, Jaap van der Linden, Ebubekir Öztüre, Leon Rasser, Ciska Stark, Joris Vercammen, Jan Albert Visscher, Hans de Waal, Johannes Welschen, Archibald van Wieringen
foto's	© Corbino (pag. 3), Ikonenmuseum Kampen (pag. 7), Jaap R. van Werkhoven (pag. 8, boven), Malcolm Chapman, shutterstock.com (pag. 13), Zvonimir Athletic, shutterstock.com (pag. 15), gemeente Rotterdam (pag. 18), Margreet de Heer (pag. 20), Marijke ten Cate (pag. 24), Leonard Blok (pag. 25) Bert Kuipers (pag. 26), Hans de Waal (pag. 28), Raad van Kerken
vorm omslag	Marijke Kamsma - bliksemzwart.nl

Maat van de Raad

Doe mee met onze actie en steun ons werk. De Raad van Kerken in Nederland voert een pelgrimage van gerechtigheid en vrede. Dat is geld voor nodig.

Zet u met ons in voor vluchtelingen, klimaatveiligheid en vrede. Maak een bijdrage over naar de Stichting Vrienden van de Raad van Kerken te Amersfoort, rekeningnummer NL09 INGB 0000 559839 onder vermelding van 'Maatwerk'. Zowel de Raad als zijn Vriendenstichting hebben de ANBI-status.

Cover

Druiven als symbool van het leven

Wat komt

Advent is in paars gekleed. Kleur van inkeer, van vergankelijkheid. We zijn op weg naar nieuw leven.

Paars, een kleur om bij na te denken

“ Over smaak valt niet te twisten, zegt het spreekwoord. Of juist wel! Ook over kleur valt niet te twisten, een kwestie van smaak, zou je denken.

Kinderen op jonge leeftijd hebben al een lievelingskleur. ‘Waarom blauw? Dat vind ik gewoon mooi, opa’, zei onze kleinzoon. De enorme hoeveelheid kleuren, meng- en pasteltinten zijn echter iets van de laatste jaren van technische vooruitgang: auto’s, kleding, voedsel, gebouwen en om niet te vergeten politieke partijen hebben hun eigen kleur. Er was zelfs een paars kabinet.

Daarmee zijn we bij de kern van de kleur paars: een mengsel van rood en blauw. Onze kleur paars moet niet verward worden met het klassieke purper, dat gemaakt werd uit de zeeslak ‘murex’. Alleen de Romeinse keizer mocht purper dragen, voor één toga waren 10.000 slakken nodig.

Waarom precies in tijden van advent en veertigdagen voor Pasen, bij rouw en biecht de kleur in grote delen van de wereldkerk paars is, is mij ook na onderzoek niet helemaal duidelijk geworden. Ook liturgisten kennen

hun geheimen ... Wat wèl duidelijk is, is dat in de vroege middeleeuwen alle kleur een hoge uitzondering was; gewone mensen droegen kleding met wit, zwart of bruin, de natuurlijke kleuren van de stoffen. Voor advent en Vasten en Goede Vrijdag was de kleur dan ook zwart. Pigment was heel duur, alleen de rijken konden het zich veroorloven. In de late middeleeuwen, 14e eeuw en later, komt er een overvloed aan kleur beschikbaar vanwege de technische mogelijkheid tot het maken van verfstoffen. De vermenging van rood en blauw kan symbool zijn van mystiek: rood is dan aarde en blauw is hemels. Paars is dus een late liturgische kleur, het concilie van Trente bepaalt pas in 1570 wanneer er paars in de kerk komt. De purperslak is dan niet meer nodig

Was zwart uit de mode geraakt voor deze gelegenheden? Voor de opkomende kerken van de Reformatie was het geen vraag: alle kleur verdween uit het kerkgebouw, hopelijk niet uit de preken. De laatste jaren zijn ook bij vele protestanten gebouwen en liturgische kleding veelkleurig. Maar waarom dat paars ... wie het weet mag het zeggen. ”

Peter Hoogstrate

Op weg

Waarheid spreken

Hoe spreken we in een seculiere tijd en hoe luisteren we naar mensen die anders dan wij geloven? We oriënteren ons met Christa Anbeek op een nieuwe periode, die zij ooit typeerde als 'een tijd waarin we zijn overgeleverd aan de heidenen'.

Begin september was ik in Zwitserland om een lezing te houden op de jaarlijkse bijeenkomst van de evangelische geestelijk verzorgers in ziekenhuizen en instellingen. In Zwitserland hebben de meeste geestelijk verzorgers nog een klassiek theologische opleiding genoten en worden zij door de kerken aangesteld om in ziekenhuizen en andere instellingen te werken. Uitzondering zijn de geestelijk verzorgers in academische ziekenhuizen, zij worden door het ziekenhuis aangesteld, maar hebben ook hier allen een kerkelijke achtergrond.

Net als bij ons verandert ook in Zwitserland het religieuze landschap in een snel tempo. Steeds vaker begeleiden geestelijk verzorgers mensen met levensvragen die afstand hebben genomen van hun christelijke achtergrond, of een andere levensovertuiging aanhangen. 'Hoe kun je te midden van religieuze en culturele kleuren, stemmen en verschillen een gemeenschappelijke taal vinden?', luidde het thema van de dag.

De bijeenkomst vond plaats in het Haus der Religionen aan de Europaplatz in Bern. Op een stuk grond dat begrensd wordt door een spoorlijn, waarlangs de ICE's denderen, een snelweg en een verkeersplein dat de stad invoert, is hier een huis gebouwd dat onderdak biedt aan een moskee, een hindoeitempel, een boeddhistische tempel, een kloosterschool van de alevieten en een kerk. De joodse gemeenschap, de bahá'í en de sikhs participeren ook, maar hebben geen eigen ruimte omdat zij elders al over een ruimte beschikken. In een vitrine presenteren zij hun bijzondere symbolen en zijn zo ook aanwezig. Midden in het Haus der Religionen bevindt zich een open ruimte, bedoeld voor ontmoeting en dialoog.

Het toeval wilde dat op de zondag voorafgaande aan de bijeenkomst van de geestelijk verzorgers het Haus der Religionen een open dag had. Op mijn gemak kon ik door de veelkleurige en verschillende ruimtes dwalen. 'Hoe kunnen wij, te midden van verschillen, waarheid spreken', vroeg ik mij af. Al lange tijd laat ik mij inspireren door denkers als Mohandas Gandhi, Hannah Arendt en Michel Foucault. Zij leggen de nadruk op waarheid spreken. Dit is niet een spreken over een waarheid die er al is, of die je al kent, maar juist spreken waardoor waarheid geschiedt. Ik hoop hier tijdens de Oecumenelezing meer over te zeggen.

Prof. dr. Christa Anbeek is hoogleraar vanuit de Remonstrantse Broederschap. Zij verzorgt de Oecumenelezing op 15 januari 2016 in de Geertekerk in Utrecht. Het begint om 15.00 uur. Aansluitend is de nieuwjaarsreceptie. Opgave rvk@raadvankerken.nl (entree € 10,00; studenten gratis).

Christa Anbeek

Een nieuwe voorzitter

Dirk Gudde, 48 jaar, pastoraal werker in het bisdom Rotterdam, voormalig wethouder ruimtelijke ordening in Zeist, voorheen onder meer beleidsmedewerker van de Rooms-Katholieke Bisschoppenconferentie, is de nieuwe voorzitter van de Raad van Kerken. Waar komt zijn liefde voor de kerk en de oecumene vandaan en wat wil hij bereiken?

Waar begint uw liefde voor de kerk?

Ik kom oorspronkelijk uit Haarlem. We woonden in een flat en keken uit op een bouwplaats waar een nieuwe kerk werd gebouwd. Ik heb als kleuter de kerk gebouwd zien worden. We gingen er later elke zondag heen. Ik werd actief als misdienaar, als lector, en actief in de parochievergadering. Zo was ik van jongs af aan vertrouwd met de kerk.

Wanneer kreeg u voor eerst met oecumene te maken?

Er was bij ons in Haarlem samenwerking van de rooms-katholieke parochie met de protestantse gemeenten. We hadden samen een jongerengespreksgroep. Daar ging het al regelmatig over de verschillen en overeenkomsten tussen de kerken.

Dirk Gudde

Een belangrijk thema bij de Raad van Kerken is 'beleving van eucharistie en avondmaal'. Wat betekent de eucharistie voor u? En wat emotioneert u in een viering?

Een eucharistieviering is bijzonder. We delen brood en wijn. We herkennen Jezus daarin. Ik raak geëmotioneerd als ik hoor dat de verhalen opnieuw gebeuren; het verhaal van Pasen, dat Jezus is opgestaan; en van Pinksteren, de Geest die werkt. Als bijvoorbeeld een kind op school na jaren niet vooruit te zijn gegaan weer opleeft en stappen vooruit maakt. Of als iemand weer moed krijgt en levenslust na een periode van rouw. Dat is Pasen en Pinksteren in deze tijd.

Ds. Karin van den Broeke heeft onlangs gezegd, dat de oecumene het tij mee heeft. Zou u in het verlengde van haar opmerking durven spreken over een oecumenische lente?

Ja, ik vind 'lente' wel een mooi woord om de ontwikkelingen in de oecumene te typeren. De lente wijst op iets wat zich langzaam ontplooft. Ik zie dat ook wel gebeuren. De kerken waren stevige instituties. Maar in deze tijd moeten de kerken wel opener worden naar elkaar en naar de samenleving.

Het is een grote uitdaging om met nieuwe woorden en gebruiken te komen. Je ziet dat in *The Passion*: Kerken zoeken er naar een andere vorm om de boodschap over te brengen. En toch gaat het over hetzelfde evangelie van Jezus Christus. Die boodschap brengen in deze tijd, daar gaat het om. Het zou prachtig zijn als we dat als kerken samen doen.

Oecumenische betekenis van Luther

Op 31 oktober 1517, de vooravond van het feest van Allerheiligen, spijkerde Maarten Luther 95 stellingen over de aflaat op de deur van de Slotkerk in Wittenberg.

Een aflaat is kwijtschelding van tijdelijke, door de kerk opgelegde, straffen. Deze stellingen waren een uitnodiging aan collega-hoogleraren om met elkaar in gesprek te gaan over de zin van aflaten. Allerheiligen was een kerkelijke feestdag waarbij in Wittenberg de zeer grote verzameling relikwieën van de keurvorst van Saksen werden uitgesteld. Aan de verering van relikwieën waren aflaten verbonden waarvoor men zo mogelijk een bedrag betaalde. De opbrengsten van aflaten dienden ten goede te komen aan zaken van algemeen nut. In Wittenberg besteedde de keurvorst de opbrengsten aan de financiering van de universiteit. De keurvorst liet niet toe dat in Saksen andere aflaten gepredikt werden. Maar aan de grenzen van het keurvorstendom Saksen werd een aflaat gepredikt waarvan de opbrengst bestemd was voor de bouw van de nieuwe Sint Pieter in Rome. Het is triest dat, wat een symbool van de eenheid van de westerse kerk had moeten worden, uiteindelijk staat voor de scheuring daarvan.

Dat die stellingen zoveel stof zouden doen opwaaien heeft Luther zich waarschijnlijk niet gerealiseerd. In 1520 wordt Luther in de kerkelijke ban gedaan en een jaar later volgt de rijksban. Vanaf dat moment is Luther vogelvrij en mag iedereen hem doden. Niet Luther was het eerste dodelijke slachtoffer, maar twee medebroeders van hem die in 1523 op de Grote Markt in Brussel levend werden verbrand. Luther uitte zijn verdriet in het eerste lied dat hij schreef en in zijn *Brief aan de christenen in de Nederlanden*.

Pas achteraf werd duidelijk dat het aanslaan van de stellingen over de aflaat het begin

was van de hervorming van de kerk. Op 31 oktober 1527 schrijft Luther aan een vriend, dat hij 's avonds een glaasje zal drinken omdat tien jaar eerder de aflaten de grond in zijn gestampt. Dat is de oudste vermelding van de viering van Hervormingsdag. Het hart van deze stellingen is: 'De ware schat der kerk is het heilig Evangelie', dus niet de aflaten. Luther wilde de kerk weer terugbrengen naar haar oorsprong, naar de Schrift en de uitleg van de vroege kerk. Daarom werkte hij vanaf 1521 aan de vertaling van de Bijbel zodat iedereen kennis kon nemen van Gods woord. Dat kunnen de kerken van Nederland samen gedenken en vieren als een groot goed.

Confessie

Voor de oecumene is de Lutherse traditie ook op een ander vlak van grote betekenis. In de Augsburgse Confessie (1530) wordt in de eerste 21 artikelen beschreven wat de Lutheranen samen met de kerk van Rome belijden.

Luther

In de laatste zeven artikelen worden thema's besproken die door Luther en de zijnen worden afgewezen als zijnde niet in overeenstemming met de Heilige Schrift en de traditie van de vroege kerk. Er werd dus gezocht naar een modus om ondanks verschillen in opvatting op bepaalde punten de overeenstemming met de kerk van alle eeuwen vast te houden. Luther heeft zich niet willen losmaken van de "oude kerk". Hij streefde er naar, zolang als mogelijk was, de breuk niet definitief te maken. Zolang er priesters waren die met de reformatie meegingen, lukte dat. Maar in 1532 lukte het niet meer om voor alle gemeenten een gewijde voorganger beschikbaar te hebben en werden voor het eerst predikanten geordineerd. Het zou goed zijn om als gezamenlijke kerken te vieren wat wij ondanks alles in verzoende verscheidenheid met elkaar kunnen delen.

De reformatie heeft ook aan de basis gestaan van veel veranderingen op maatschappelijk vlak. Het feit dat predikanten konden huwen betekende een voorzichtig begin van wat in de 20e eeuw uiteindelijk de gelijkberechtiging van vrouwen zou betekenen. De reformatie had groot belang bij goed onderwijs, zodat zoveel mogelijk mensen de Bijbel konden lezen en heeft een belangrijke impuls gegeven aan de ontwikkeling van de wetenschappen. Het is goed om daar samen bij stil te staan in dankbaarheid.

Trente

Te vaak zijn in het verleden herdenkingen van de hervorming misbruikt voor (kerk-) politieke agenda's. Het zou goed zijn als niet

een kerkelijke richting de herdenking van 2017 claimt en er het eigen label op legt. De hervorming heeft niet alleen grote betekenis gehad voor de protestantse kerken, maar ook voor de westerse katholieke kerken. Het Concilie van Trente is op tal van punten schatplichtig aan de hervorming en heeft geleid tot een katholieke hervorming. Wanneer kerken hun eigen traditie van de afgelopen eeuwen beklemtonen, wordt niet gezocht naar wat ons verbindt, maar naar wat ons verdeelt en dat is een heilloze weg.

Vernieuwing

De centrale vraag van Luther was: 'Hoe krijg ik het voor elkaar dat God mij genadig is.' Het is de vraag naar het subject die in de zestiende eeuw opkomt en in de eeuwen daarna verder wordt verkend. Luther ervaart dat niet hij God zoekt maar dat het God is die hem raakt. Het initiatief ligt bij God die de mens het kwade niet aanrekent, maar hem rechtvaardig maakt. Maar die gerechtigheid die wij van God ontvangen, moet handen en voeten krijgen in de samenleving. Christenen moeten werk maken van sociale gerechtigheid. Wij horen geen goede werken te doen uit ook maar het geringste eigenbelang maar puur uit liefde voor onze naasten. Dat is de radicale boodschap van de vernieuwing van het geloof waar het in de zestiende eeuw om ging. Als we daartoe niet bereid zijn, betekent dat het einde van de reformatie; als we daarin slagen, betekent dat de voltooiing van de reformatie. Dat is een opdracht aan allen die in God geloven.

Een reden temeer voor alle kerken om samen de vernieuwing van de kerk te gedenken en te vieren en er met volle kracht aan te werken dat die vernieuwing doorgaat. Want de Kerk moet steeds vernieuwd worden.

Dick Akerboom

Wat spreekt

De brieven van Petrus uit het Nieuwe Testament verkondigen Jezus. Vervolgens komt de schijnwerper op de mensen te staan die de boodschap aanvaarden. Het woord is aan hen. Dat is ook het thema ook van de Week van Gebed (17 t/m 24 januari 2016).

Het woord is aan jou

Hoezo het woord is aan jou? Hoe dan te spreken? Op het podium: 1 Petrus 2-9-10.

“ Het is als na een spannende sportwedstrijd. De winnaar neemt plaats op het podium. Cameramensen verdringen zich. Bloemen, een glinsterende medaille, drie zoenen en een vlag in de kleuren van de club markeren de feestelijke ceremonie. Het protocol verlangt echter ook om commentaar bij de microfoon. Dan blijkt de winnaar ineens maar wat te stuntelen. Zij is geen prater, zij is sporter.

Veel mensen voelen zich ook zo als zij gevraagd worden om te vertellen wat zij geloven. Zij zijn geen pratens, zij zijn doeners. Zij doen zoiets als Jezus deed. Gewoon, handelen vanuit je hart. Je best doen, niet alleen voor jezelf maar ook voor anderen. Beseffen dat geen recht hebt op geluk. En als je faalt, eerst even knielen, maar blijven trainen. Blijven bidden. Volhouden ook al zie je niet meteen resultaat in een betere wereld.

Openluchttheater Griekenland

Een God die mensen

Ciska Stark (docent en directeur onderwijs PThU)

De kerk van vandaag staat niet meer breeduit op het podium van de winnaars in deze wereld. Zij is een onopvallende deelnemer in het spel van politiek en samenleven. Ze bekritiseert soms de spelregels en trekt vooral op met degenen die het zwaar hebben onderweg. Maar vroeg of laat vindt ze zichzelf toch op een onverwacht moment op het podium. Omdat ze ambassadeur is van een God die mensen in de schijnwerpers roept. Niet om nog eens over zichzelf te praten. Maar om te vertellen Wie het is die hen op de been houdt en inspireert. Een God die mensen wonderbaarlijk in het zonnetje zet.”

Ciska Stark

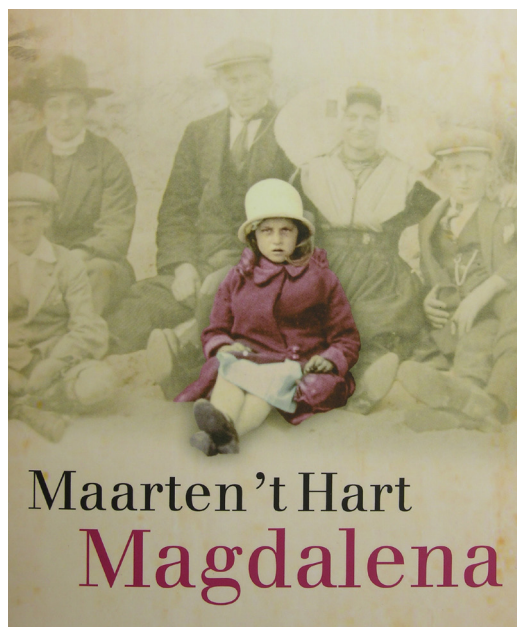
in de schijnwerpers roept ...

Ukkemenie in Maassluis

Op 7 januari 2015 werd in Parijs de redactie van het satirische blad Charlie Hebdo uitgemeord door een moslimterrorist. Op 8 januari kwamen in veel steden mensen bij elkaar om hun afschuw uit te spreken over deze gruwelijke daad in naam van God. Ook in Maassluis.

Ik werd die dag gebeld door de burgemeester die zei eraan te hechten als ik namens de kerken in Maassluis iets wilde zeggen. Zo stonden we die avond naast elkaar als kerk, moskee en staat en zeiden wat gezegd moest worden. Dat dit geweld nooit gesanctioneerd is en dat we hier tegen te hoop moeten blijven lopen.

Ik geloof met hart en ziel dat dergelijke wandaden niets te maken hebben met 'grote daden Gods'. Wat ik wil uitdragen, is precies het tegenovergestelde. De grootste daad van God is dat hij in Jezus heeft laten zien dat elk mens gelijk is en voor hem telt. Dat klinkt natuurlijk obligaat en kerkpolitiek correct. Maar het is wel waar ik voor sta. En wat ik als predikant met woorden doe, doen heel veel andere christenen in Maassluis met hun handen.

'Ja, één en al ukkemenie, ja, daar komt gegarandeerd narigheid van.' Grootvader van Adriaan Vroklage in de roman De Jacobs-ladder van Maarten 't Hart (Singel Pockets 1986 p. 69)

Net zoals op veel plekken in Nederland zie ik tal van kerkmensen zich inzetten voor de voedselbank, voor opvang en begeleiding van vluchtelingen, voor hulp aan mensen met een taalachterstand, voor het weer op eigen benen laten staan van mensen met schuldproblemen, voor het helpen van mensen die nauwelijks een netwerk om zich heen hebben. Veel mensen die dit werk doen, komen uit de Maassluisse kerken. De oecumene in Maassluis is om te beginnen een heel praktische. Tegelijk durven we ook kritisch in gesprek te gaan met de overheid en organisaties als het gaat om beleid op gebied van armoede en zorg. Dat alles maakt ons geen heiligen, maar ik vind wel dat we op die manier iets weerspiegelen van God en hoe wij hem verstaan.

Kuyper

Maassluis is de stad waar Abraham Kuyper geboren is. Een standbeeld van hem staat tegenover de Immanuëlkerk. Zo'n beeld is er nog niet voor Maarten 't Hart, maar de stad eert de schrijver die er opgroeide natuurlijk wel. Behalve dat ze hier geboren zijn, hebben ze beiden een duidelijke mening als het gaat om de verschillen tussen kerken. In zijn boek Magdalena schrijft 't Hart: 'Kerkscheuringen zijn de norm, al eeuwenlang, en dankzij al die verrukkelijke scheuringen

beschikken we over een ongekennde weelde: kerkgenootschappen van allerlei snit en slag.' Ik proef hierin wel wat ironie, het levert hem tenslotte genoeg stof tot schrijven op. Aan de andere kant hoor ik er ook een serieuze ondertoon in als hij verder schrijft over de 'twist en tweedracht, overal waar de Heere gediend wordt'.

Abraham Kuyper zag de pluriformiteit van kerken als een principiële zaak. De eenheid in Christus stond voor hem vast, alleen toont die zich altijd in verschillende verschijningsvormen, bepaald door verschillen in tijd en plaats. Tegelijkertijd neemt ook hij waar dat die verscheidenheid in veel gevallen leidt tot bittere strijd en haat die de liefde van God en Jezus blust.

'Calvijn tenminste was gewoon een beroep te doen op Thomas van Aquino. En ik wat mijzelf betreft schaam mij er niet voor te getuigen dat mijn gezichtspunten op vele punten zijn verhelderd door mijn studie van de Roomse theologen.' Abraham Kuyper's Lectures on Calvinism at Princeton Theological Seminary in 1898

Platform

In Maassluis A.D. 2015 zie ik dat er binnen kerken best nog wel eens gesteggeld wordt, maar vooral ook het verlangen leeft om elkaar te vinden in het goede en elkaar aan te vullen in vormen en manieren van doen. Als wij in Maassluis het woord krijgen als kerk dan willen we vooral de liefde van God uitstralen.

De landelijke opening van de Week van Gebed vindt plaats in de Grote Kerk in Maassluis. Via de televisie (EO/IKON/ZvK) kan men de dienst op 17 januari 's ochtends volgen.

De Raad van Kerken en Missie Nederland ontwikkelen ook materiaal voor het basisonderwijs.

Plaatselijke raden van kerken worden uitgenodigd om contact te leggen met de scholen. Mogelijk dat zij aandacht aan het gebed kunnen geven of aan het thema 'Het woord is aan jou'.

De oecumene krijgt in Maassluis vorm in het Platform van Kerken. In de Week van Gebed zijn er acht vieringen. De eerste is een gezamenlijke dienst op zondagochtend van zeven kerken op één locatie, waarin de veelkleurigheid zichtbaar en hoorbaar is en tegelijkertijd de eenheid in Christus beleefd wordt. Van maandag tot en met de andere zondag zijn er gebedsdiensten in de avond in verschillende kerken in Maassluis.

Gerrit van Dijk

Een volk op weg gezet

Wie op pelgrimage gaat, heeft muziek nodig. Willem Blonk, cantor-organist en dirigent uit Rotterdam geeft een maat aan.

Je hoeft niet in het leger gezeten te hebben om te weten dat muziek onder het lopen best lekker is. Wie de Avondvierdaagse langs hoorde komen of zelf liep, kent het Potje met vet maar al te goed. 'Al op de taaafel gezet...' Of het gescandeerde '1,2,3,4,5,6,7, zo gaat-ie goed, zo gaat-ie beter, alweer een kilometer van mijn zolen afgesleten ...' 'Wat vader of moeder niet mag weten', of een andere plaatselijke variant. Ritme, muziek, terugkomende taal in een herhaalde structuur, dat lóópt!

Als zulke onzinteksten het al goed doen, zou het toch zeker mogelijk moeten zijn ook bij het lopen van een pelgrimage iets te zingen dat de vaart erin houdt.

Lied 1002 uit het Liedboek, 'Een volk op weg gezet', komt bij mij boven. Een lied dat je enerzijds bij jezelf brengt en anderzijds de grote toekomst van Gods Rijk bezingt: '... de toekomst die is aangezegd, moet doorverteld, verstaan, gedaan'. De melodie, in een vierkwartsmaat, is prima geschikt om op te lopen, merk ik, en de tekst eenvoudig te onthouden.

De maker, van zowel tekst als muziek, is Servaas Bellemakers uit Tilburg. Als rooms-katholiek studentenpastor actief, droeg hij ook veel bij aan de vieringen met kinderen. Zijn speelse teksten zijn altijd heel begrijpelijk, ook voor kinderen, maar zeker niet zo kinderlijk dat volwassenen ze niet met heel hun hart zouden kunnen zingen. Onlangs op Vredes zondag werd dit lied bij mij in de kerk nog met het Oecumenisch Seniorenkoor gezongen!

Ik krijg een mooi beeld van een groep mensen, misschien wel een met een gitaar, die dit lopend zingt. Misschien zijn er een paar met een spiekbriefje, om de coupletten te zingen, half één-, half tweestemmig. Zodat een soort shanty-structuur ontstaat, met een voorzanger en massale instemming bij het refrein. Die liedjes hielpen enorm bij het zware werk op zee, en zo houdt ook dit zingen de moed erin.

In de koor- en begeleidingsbundels van het Liedboek staat de prachtige meerstemmige refreinsetting, en staan partijen voor melodie-instrumenten. Mijn visioen breidt zich uit: ik hoor en zie al de fanfare met een arrangement van dit materiaal, en alle kerkkoren er achteraan. En niet alleen koren, maar alleman, dit 'Lied van het volk' zingend: '... maar wie zijn wij? Wij gaan op pad, zingen elkaar de toekomst in ...'

Wie wil, neemt plaats achter de vleugel in het station

Gezicht van een pelgrim

Je zou hem 'trekker van de pelgrimage van gerechtigheid en vrede kunnen noemen'. Kees Nieuwerth, de nieuwe vicevoorzitter van de Raad van Kerken in Nederland. Hij is Quaker.

Wie de Quakers bezoekt tijdens een viering kan maar zo in een half uur stilte belanden. De stilte is de openstelling voor God. Zoals het in een psalm staat: 'U komt stilheid toe.' De stilte nodigt uit om de wereld in te gaan. Het zijn die twee elementen, die ook in de pelgrimage een rol spelen.

Kees Nieuwerth: Op een pelgrimstocht gaat het ons om het heilige, de waarheid, de stilte, onze relatie met God - en we willen elkaar onderweg versterken. De pelgrimage van gerechtigheid en vrede nodigt ons uit om het geloof te delen en ons samen in te zetten voor gerechtigheid, vrede en heelheid van de schepping.

Kees Nieuwerth (r) en Hilke Wolters

Is het logisch met zo'n achtergrond actief te zijn in het kernbestuur van de Raad?

Toch wel. Bij theologie én ecologie gaat het om relaties: tussen God en mensen en tussen alle levende wezens! De aandacht voor natuur en landschap refereert direct aan een van de kernthema's van de pelgrimage, dat van de duurzaamheid, de klimaatrechtvaardig-

heid. We besteden daarom veel aandacht aan de VN-klimaattop in Parijs. Met een fysieke pelgrimage. En met bezinning. Datzelfde engagement is nodig bij de inzet voor vrede en gerechtigheid.

Waarom dan die pelgrimage?

De Wereldraad van Kerken heeft daartoe opgeroepen. De pelgrimage herinnert ons eraan, dat christenen wel 'mensen van de weg' worden genoemd. Het gaat erom wat het betekent om gelovige te zijn vandaag de dag. En om elkaar te bemoedigen op de pleisterplaatsen onderweg. Die oproep leggen we als Raad van Kerken in Nederland vragend neer bij mensen, bij kerken en bondgenoten.

Wat wilt u bereiken met de pelgrimage?

Het gaat om bezieling voor lokale kerken. We zien de pelgrimage als een vernieuwende manier om de verbondenheid tussen de lidkerken te versterken. Een pelgrimage heeft een spirituele dimensie ... het is een op weg gaan omwille van het geloof. Deze pelgrimage is ook een hernieuwde oproep pleitbezorger van de slachtoffers te zijn. Het heeft een profetische dimensie: die van het verheffen van onze stem tegen onrecht en oorlog ...

U bent voorzitter van de taakgroep Pelgrimage bij de Raad. Wat doet die taakgroep?

De opdracht van de taakgroep is het stimuleren en faciliteren van de pelgrimage bij lidkerken en bondgenoten. We zetten in op bezinning, op het verzamelen van materialen, het ontwikkelen van landelijke oecumenische activiteiten en op het uitwisselen van ervaringen. Omdat het een wereldwijde pelgrimage is, kunnen we daarbij ook leren van kerken in andere contexten.

Oecumene lokaal

Inspelen op wat nu speelt

De raad van kerken in Arnhem heeft zich voorbereid op de komst van vluchtelingen. Ze schrijft aan andere raden in Gelderland: 'Er zal ons als gezamenlijke kerkelijke gemeenten binnenkort ongetwijfeld door de lokale overheid dringend gevraagd gaan worden, wat wij in de ruimste des woords kunnen betekenen voor de ook in Nederland zwellende stroom asielzoekers: gebouwen, inzet van vrijwilligers, geld?' Reactie uit Ede: 'Welke raad van kerken heeft zelf het initiatief genomen om contact te zoeken met de plaatselijke overheid?'

De Zeeuwse krant PZC verwoordt de inzet voor vluchtelingen in Zeeland. Vijftien geloofsgemeenschappen in Middelburg hebben de handen ineengeslagen en het 'Platform Kerk en AZC' opgericht. Het is de bedoeling dat de kerken samen hulp bieden aan de bewoners van het asielzoekerscentrum Swerfrust. Het platform richt zich in de eerste plaats op het werven van vrijwilligers om activiteiten op te zetten voor de asielzoekers. Bij de komst van het vorige AZC trokken de Middelburgse kerken nog gescheiden op.

Lesbos 29 september: Noorse vrijwilligers helpen Syrische vluchtelingen, die arriveren vanuit Turkije per boot, aan wal

Solidaire stiltewandeling

Kerken in Amsterdam hebben op 25 oktober een stiltewandeling voor vluchtelingen gehouden door het hartje van Mokum. 'Tijdens deze stiltewandeling in de voetstappen van Abram denken wij aan de vluchtelingen die net als Abram naar het Noorden trokken om een beter bestaan op te bouwen.'

Het evangelie vertaalt naar nu

Pastor Wim Palstra in de Regenboog, Arnhem schrijft over Jezus en over zijn identiteit: 'Jezus wil zeggen: God staat voor menselijkheid, met alles wat daarbij hoort: mensen tot hun recht laten komen, hen bescherming geven, hen met goedheid en mededogen behandelen.'

Kerken en het Glazen Huis in Heerlen

De kerken in Parkstad organiseren rond het Glazen Huis van 3FM Serious Request, dat van 18-24 december 2015 in Heerlen staat, diverse acties. Mensen kunnen meedoen met:

- Preek van de leek: Marcia Luyten (presentator Buitenhof), Jan de Wit (SP-politicus) en Petra Stienen (Midden-Oostendeskundige) gaan op de laatste zondagen van november voor. Opbrengst van de kaartjes van € 10,- is voor Serious Request.
 - Pop-up kerk Ff Serieus in een leegstaand winkelpand: stilte, viering, gesprekken. Opbrengst van consumpties gaat naar het doel.
 - Recordpoging Bijbellezen: Ieder die leest betaalt voor zijn bijdrage € 1,- per minuut, in blokken van 10 minuten. Opbrengst voor het doel: kinderen en jongeren in oorlogsgebieden.
-

Netwerken

De Raad van Kerken ondersteunt de gemeenteopbouw van lidkerken. Op 30 januari (Roden) en op 13 februari (Wierden) worden er presentaties gehouden over het belang van netwerken, een oecumenische basisvaardigheid. Voor meer informatie: www.protestantsekerk.nl.

Bidt zonder ophouden

De opkomst van IS, de crash van vlucht MH17 en daarna de vluchtelingen brachten in Parkstad mensen bijeen om te bidden. 'We beseffen dat onze wereld altijd en onophoudelijk om gebed vraagt.' Tweemaal per jaar komt men nu oecumenisch bijeen in het korpsgebouw van het Leger des Heils in

Brunssum-Treebeek, de St. Andreaskerk in Heerlen-Heerlerbaan en De Ark, De Heugden in Landgraaf-Schaesberg. Op 4 maart wordt op deze locaties weer een avondwake gehouden. Zie voor meer informatie: www.raadvankerkenparkstad.nl.

De beker van het gegeven leven

'Zo nam hij na de maaltijd ook de beker en sprak een dankgebed uit en gaf de beker aan zijn leerlingen terwijl hij zei: drink deze beker samen want dit is mijn bloed dat vergoten wordt tot vergeving van de zonden.'

Ook na zoveel jaren voorgaan spreek ik deze woorden nog steeds met enige huiver uit. De laatste jaren denk ik vaak, terwijl ik ze uitspreek, aan bisschop Alberto Ramento. Een broeder-bisschop uit de Filipijns Onafhankelijke Kerk, onze zusterkerk, die negen jaar geleden vermoord werd om zijn engagement voor de armen. En aan al die andere christenen en niet-christenen die hun leven gelaten hebben en nog steeds laten omdat ze opkomen voor recht en gerechtigheid. 'Hij leerde hen dat de Mensenzoon veel moest lijden en door de Oudsten en de Opperpriesters ter dood zou worden gebracht ...', vertelt ons het evangelie.

Bisschop Ramento vertelde me enkele maanden voor zijn dood dat hij veel angst had. Een van zijn priesters was het jaar ervoor vermoord. 'Maar het had toch geen zin de solidariteit met de arme boeren van de 'Hacienda Luisita' te verbreken om je eigen hachje te redden?' (Ondertussen zijn er al meer dan tweeduizend slachtoffers omgekomen door het geweld van doodseskaders die blijkbaar bepaalde economische belangen veilig willen stellen.)

Instellingswoorden

Aan hen moet ik denken tijdens het uitspreken van de instellingswoorden terwijl ik brood

en wijn ophef. De liefde van Ramento voor zijn boeren, in Jezus' naam, is Gods liefde voor hen. Brood en wijn worden beziel met die liefde zoals de hele verzamelde gemeente beziel wordt. In het gebed om de Geest dat al voorafgaat aan en/of volgt op de instellingswoorden, stelt de gemeente zich daarvoor ook open en het hart van elke gedoopte die er lid van is, probeert deze beweging naar beschikbaarheid voor die liefde mee te maken. Maar of die begeestering er ook komt, heb je niet in je macht. Het is genade.

Eucharistie vieren we uit dankbaarheid. Dankbaarheid om Gods liefde die in Jezus zichtbaar onder ons aanwezig is gekomen, en nog komt, bijvoorbeeld in de liefde van bisschop Ramento voor zijn boeren, én in de liefde die wij elkaar in de kerk toedragen én in de liefde die de kerk de wereld betoont. Want wat is het een ontzettend voorrecht dat we Jezus tot de mensen mogen rekenen: zijn wijze van liefhebben tot de dood heeft voor altijd afgerekend met onze onmacht en ons ongeloof! Ook voor ons is het nu mogelijk om zoveel lief te hebben dat wijzelf en de wereld om ons heen wezenlijk veranderen tot een broeder- en zusterschap waar niemand langer uitgesloten wordt. Met Gods genade toch. Kijk bijvoorbeeld naar bisschop Ramento en naar die vele anderen. Laten we ze niet vergeten want ze zijn ons tot 'heilige bakens'.

Concelebrant

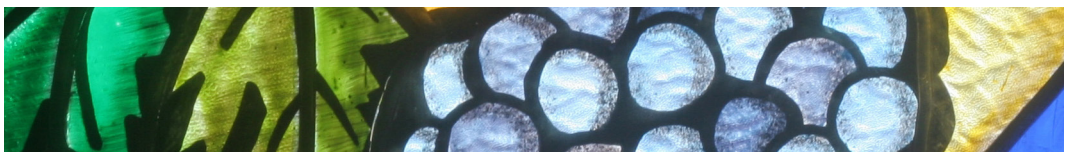
Ik spreek als voorganger dan wel de woorden uit, maar het is de hele gemeente die dankbaar de liefdesdaden van de Heer viert

en elk lid van die gemeente is een concelebrant in die viering. Als voorganger is het mijn rol de Heer te representeren. Niet omdat ik 'een andere Jezus' zou zijn - dat ben ik beslist niet! - maar omdat het moet worden uitgebeeld dat die liefde Gods naar ons is toegekomen. Jezus is het Godsgeschenk voor de mensen. Voor eens en voor altijd. Daarmee wil ook gezegd zijn dat aan die liefde geen einde gekomen is door Jezus' dood, ze stroomt nog altijd van God naar de mensen toe. God geeft zich nog steeds en voortdurend 'in de handen van de mensen'. Dat wordt duidelijk als de kerk eucharistie viert. Daarom is elke eucharistie een demonstratie tegen alles dat en iedereen die mensen naar het leven staan.

Beker

Als inleiding voor de uitnodiging tot de communie zeg ik als voorganger - in mijn eigen woorden - tegen de gemeente terwijl ik brood en wijn ophef: 'Dit is het gebroken brood, dit is de beker van het gegeven leven: de tekenen van Gods liefde hier in ons midden!'. Want als we samen uit deze beker drinken, drinken we ons moed in om zelf ook 'gegeven te worden' en drinken we ons samen tot teken van Gods liefde waarnaar zovelen uitkijken. Het is de beker van het Nieuwe Verbond tussen God en ons, tussen God en Gods Kerk die sacrament mag worden van Gods liefde. Dat wil zoveel zeggen als dat wij, de kerk, 'eraan willen' aan die liefde en dat we er eventueel ook ons leven voor over hebben...als het moet. Met Gods genade zal het misschien wel lukken.

+ Joris Vercammen

Wat verbindt

Nederland is een land met minderheden. Dat vraagt nieuw doordenken van hoe samen te leven. Tijdens de Walk of Peace in Den Haag was er een bijzondere invulling. Lopers kregen bij de moskee (een voormalige synagoge) een roos mee, die ze later neerlegden bij het joodse monument voor de slachtoffers in de oorlog.

Op weg naar de WIJ-samenleving

Hoe leven we als religieuze minderheden met elkaar? Eerst een benadering vanuit de overheid.

Op 8 januari 2015 stonden we in Rotterdam met duizenden mensen op Plein 1940 rond De Schreeuw, het beroemde beeld van Ossip Zadkine. Het was kort na de aanslagen in Parijs. We toonden onze afschuw en lieten de Parijzenaren en de Fransen weten dat we hun angst en woede begrepen en hun verdriet deelden.

Ook in de daaropvolgende weken waren er bijeenkomsten in alle delen van de stad. Rotterdammers zochten elkaar op om hun boosheid, angst en twijfels te delen. Om met elkaar te praten over de drempels die we moeten overwinnen op weg naar een WIJ-samenleving. Een samenleving van vrede, waarin plek is voor iedereen. Ongeacht afkomst, geloof, huidskleur of seksuele geaardheid. Een samenleving waarin je kunt zijn wie je bent en kunt worden wie je wilt.

Een belangrijke eerste stap is dat we het wij-zij-denken doorbreken. WIJ, dat zijn alle mensen die de rechtsstaat als norm hanteren. WIJ, dat zijn jongeren en ouderen, oud- en nieuwkomers, mensen met of zonder religie, de betervers en de twijfelaars. De WIJ-samenleving is er voor alle mensen die in vrede en vrijheid willen leven, in een land waar vrijheid van onderwijs, van religie, van vergadering en van drukpers is. De Grondwet geeft minderheden vrijheid en bescherming, zodat ze hun leven kunnen leiden zoals zij willen. Daar hoort een belangrijke clause bij, namelijk dat de vrijheid van de een, de

Burgemeester Aboutaleb

ander geen schade mag berokkenen. In onze rechtsstaat is er maar één die hierover het laatste woord heeft, en dat is de rechter.

Vrijheid is een recht, maar het is ook onze burgerplicht anderen vrijheid te gunnen. Daarom is het zo belangrijk dat we belangstelling hebben voor een ander en elkaar opzoeken en steunen. Ontmoeting is een medicijn tegen angst. We moeten geen muren optrekken in onze samenleving, maar juist beslechten met medemenselijkheid. Dat is de weg naar vrede in de samenleving. Vrede betekent: niet verdeeld, maar samen. Geen wapens, maar woorden. Geen haat, maar liefde.

burgemeester Aboutaleb

De interreligieuze groep In Vrijheid Verbonden, waarin de Raad van Kerken meedoet, organiseert op maandagmiddag 25 januari 2016 diverse bijeenkomsten in kerken en andere gebouwen in Utrecht om de gezamenlijke verantwoordelijkheid van de samenleving zichtbaar te maken, waarna de bezoekers in pelgrimage naar Tivoli gaan, waar ook prinses Beatrix aanwezig zal zijn. Opgave vooraf noodzakelijk en mogelijk zolang er kaartjes zijn (rvk@raadvankerken.nl).

Mens-zijn en samenleven

Hoe leven we als religieuze minderheden met elkaar? Een tweede benadering vanuit de religieuze koepelorganisatie Contactorgaan Moslims en Overheid.

Moslims uit de plattelanden van Turkije en Marokko die in hun herkomstland nooit of zelden een niet-moslim tegenkwamen, belandden eind zestiger jaren hier midden in een niet-moslim omgeving. Bovendien hadden ze tot hun vestiging in Nederland sporadisch een moslim van een andere etniciteit, stroming of rechtsschool ontmoet. Ze doen in Nederland nieuwe ervaringen op. Zowel deze nieuwe Nederlanders als de ontvangende samenleving staan voor grote uitdagingen. En dit gaat niet zonder slag of stoot.

De samenkomst van culturen en levensbeschouwingen brengt altijd allerlei gevoelige uitdagingen met zich mee over wat 'gewoon', 'normaal', 'waar', 'goed' of 'slecht' is. Vragen die ons ten diepste raken. Relativering en heroverweging zijn een natuurlijk en veelal zinvol gevolg van deze samenkomst. Hier dient alle ruimte voor te zijn en leren van elkaar dient te worden gestimuleerd. Het ontstaan van fricties hierbij is onontkoombaar, zowel tussen personen met een verschillende als dezelfde levensbeschouwing.

Problemen ofwel uitdagingen horen bij ons mens-zijn en samenleven, dat is op zich het probleem niet, zelfs niet als ze bij 'de één' vaker zouden voorkomen dan bij 'de ander'. Ook de culturele achtergrond van iemand kan hier soms een rol in spelen. Dat dienen we indien relevant ook niet te bagatelliseren. Maar het zit 'm vooral in de wijze hoe we problemen bespreken en hoe we ermee omgaan. Simplistische benaderingen werken averechts, zijn allesbehalve gunstig voor het gevoel van saamenhorigheid, wederzijdse beeldvorming, en werken segregatie, polarisatie en discriminatie in de hand. Het is een menselijke, doch onverantwoorde neiging om

problemen af te schuiven op 'de ander'. Het leren van elkaars inzichten en verworvenheden, moeten wij in zowel sociaal als cultureel opzicht stimuleren. Vredestichters inspireren ons hiertoe en creëren hier wereldwijd, door de geschiedenis heen, bewondering, waardering, vrede en welvaart mee.

Of nu Jezus, Mozes, Mohammed of Darwin bepalend is voor iemands levensbeschouwing, of allemaal, allen delen de overtuiging dat er een gemeenschappelijke oorsprong is die ons allemaal bindt, zijnde één familie. Het is bijzonder dat van alle mensen wereldwijd, door onze gehele geschiedenis, uitgerekend wij deze tijd en ruimte nu hier in Nederland met elkaar delen. Door de dagelijkse sleur staan we hier te weinig bij stil.

Een bekende vers uit de Koran luidt: 'O mensheid, Wij hebben jullie geschapen uit een man en een vrouw, en Wij hebben jullie tot volken en stammen gemaakt opdat jullie elkaar leren kennen'

Ebubekir Öztüre

Deelnemster Walk of Peace

Theologie van IS

Hoe verhoudt zich religieuze minderheid tot de hoofdstroom van de islam? Een derde en laatste benadering vanuit de theologie.

Een beraadgroep van de Raad van Kerken wilde daarover meer weten. Ze nodigde een moslim-geleerde uit, Yaser Ellethy. Hij houdt zich bezig met Islamitische theologie aan de Vrije Universiteit. De groep legde hem de vraag voor: Hoe betrouwbaar is de Koran als terroristen zich op de heilige teksten van Mohammed beroepen?

Yaser Ellethy legde uit dat er verschillende interpretaties zijn van de Koran, net zoals dat het geval is met de Tenach in het jodendom en de Bijbel in het christendom. De Koran mag dan heilig zijn, geen enkele interpretatie krijgt dat epitheton. En zo zie je dat IS-strijders met tekst aan de haal gaan, die door anderen heel anders wordt geïnterpreteerd.

betekenis van een tekst te duiden. Daarbij komt het principe van het naskh (het opheffen van de interpretatie van een vers door de introductie van een nieuw vers) en het muhkam (het aangeven dat een vers zo helder is, dat het als een vast voorschrift kan gelden); daarnaast bestaat er zoiets als mutashabih (een vers dat juist onhelder is en discussie blijft oproepen, zoals de aanduiding 'de hand van Allah', waarbij onduidelijk blijft hoe je dat antropomorfe spreken moet duiden).

De mensen die IS verdedigen halen andere teksten naar voren dan mensen die de hoofdstroming van de islam vertegenwoordigen. Ze zien het zogenaamde zwaard-vers

Kort na het afkondigen van de IS-staat heeft een groep van 126 moslimgeleerden dan ook een brief uitgebracht, waarin ze kritiek spuien op de theologie die aan de IS-staat ten grondslag ligt. Die brief verscheen in juli 2014.

Om de strekking van de brief te begrijpen, moet je iets meer weten van de manier waarop moslims de Koran uitleggen. Yaser Ellethy legde uit dat je een concrete tekst altijd vanuit een historische setting moet lezen waarin het geopenbaard is. Je moet letten op de context van de Koran. En je moet de tekst vanuit het Arabisch interpreteren. In totaal zijn er vijftien van dergelijke sleutels om de

(Sura 9, vers 5: 'Wanneer de heilige maanden voorbij zijn, doodt dan de afgodendienaren, waar gij hen ook vindt en grijpt hen....') als normerend voor de omgang met niet-gelovigen, terwijl gematigde moslims juist de teksten over vrede en tolerantie naar voren halen. De Egyptenaar Mustapha Zayd (overleden in 1977) heeft destijds al een dissertatie geschreven, waarin hij laat zien hoe de opvattingen over naskh op dit punt verschillen en hoe de teksten om het genoemde vers heen duidelijk maken dat er sprake is van een context die ingaat op bescherming en godsdienstvrijheid.

Griekenland

Zoals Griekenland aan de bakermat van de democratie heeft gestaan, zo is Griekenland opnieuw in beeld nu het gaat om de eenheid van Europa.

De Europese Kerkenconferentie (CEC) bracht een solidariteitsbezoek aan de Grieken; dr. Arjan Plaisier maakte deel uit van die delegatie. Nu is die solidariteit redelijk voor de hand liggend, omdat de Grieks Orthodoxe Kerk lid is van de CEC en de leden dus tot de directe broeders en zusters worden gerekend. Maar hoe denken mensen die geen persoonlijke contacten onderhouden over de afspraken die Europa met de Grieken maakt? We gingen te raden bij mensen die betrokken zijn bij de Raad van Kerken. Eerst de vraag maar eens gesteld bij de financiële mensen van de Raad.

‘Wij willen broeders en zusters helpen’, zegt Stuart Evans van het Leger des Heils. ‘Ik ben wat twijfelachtig’, reageert Ybele Hamstra. ‘Als we al te streng zijn ben ik bang dat de zwaksten de dupe worden; aan de andere kant vind ik wel dat de schatrijken in Griekenland de grootste bijdrage moeten leveren.’

Jan Albert Visscher, penningmeester van de Raad: ‘Democratie kent randvoorwaarden; internationale afspraken moeten worden nagekomen, ook als een meerderheid in een land daar in een bepaalde situatie niet voor is. Daarnaast moeten ook landen elkaar soms extra ruimte bieden, waarbij niet steeds de mening van de economisch sterksten maatgevend mag zijn. Voors en tegens moeten worden afgewogen. Landen als Nederland en Duitsland betalen door het geringe vertrouwen in bijvoorbeeld Griekenland nauwelijks meer rente op hun staatschuld, iets wat Nederland en Duitsland miljarden oplevert, waarbij je je dan de vraag kunt stellen of het in zo’n situatie niet rechtvaardig is dat een land als Griekenland dan ook meedeelt in dit voordeel.’

Johannes Welschen is lid van de Evangelische Broedergemeente en sinds kort moderamenlid. Wat vindt hij? Hij vergelijkt de schuldenproblematiek en de vluchtelingen-vragen; en stelt de twee thema’s op één lijn. Welschen: ‘Volgens mij wordt bij deze twee vraagstukken duidelijk, dat de structuren van de Europese Unie nogal wat constructiefouten laten zien. Een gezamenlijke munt, zonder een gezamenlijke economische politiek – dat kan op langere

Geld bij een bedevaartsplaats in Griekenland

termijn niet. Ook niet zonder een gezamenlijke budgetplanning. Opvallend in de discussie rondom de Griekse situatie was de beeldvorming: stereotyperingen, waarmee de media en ook burgers de mensen in Griekenland bejegenden: de Grieken zijn lui, onbetrouwbaar, gehecht aan hun privileges – en eigenlijk hadden zij nooit in de club opgenomen mogen worden.

Beeldvorming

Een goed of slecht imago is niet iets wat je als kerk overkomt. Een goed imago kan je organiseren. Succes kan je afdwingen. Klaas van der Kamp schreef er over in het boek 'Raven'.

Tot nu toe is het het thema waarover hij het minste wordt bevraagd bij lokale raden. Dat is vreemd, want indien kerken een heldere strategie voeren over hun beeldvorming zijn veel problemen over apathie bij de achterban of een kwade reuk bij de buitenwacht beter te hanteren. Daarom organiseert de Raad van Kerken een themamiddag over beeldvorming.

Beeldvorming heeft alles te maken met oecumene. Veel mensen hebben een idee van de kerk als geheel en in toenemende mate maakt men geen verschil tussen de ene denominatie die hen aanspreekt en een andere denominatie die ze afwijzen. Kerken

Ook een vorm van communicatie

delen eenzelfde imago, ongeacht verschillen in beleid.

Tijdens de themamiddag krijgen bezoekers een tiental handvaten voorgelegd over marketing van het kerkbeeld. Het gaat dan om het bewust uitzetten van een beleid, zodat de gevoelens van mensen in een dorp of stad ten opzichte van de kerk systematisch verbeteren. Vervolgens kijken de bezoekers naar een filmpje en worden de tien vuistregels toegepast op de aangereikte situatie. Er zijn mensen bij het gesprek aanwezig die in de praktijk ervaring hebben opgedaan met marketing en communicatie.

In het aanbod van verschillende kerken is toerusting opgenomen over het schrijven van een persbericht of het maken van een tweet op social media. Deze themamiddag wil beleidsmatiger werken en een visie aanreiken van niet alleen hoe te communiceren, maar ook over wat en wanneer, zodat er verschuivingen kunnen optreden in het beeld dat het publiek heeft van de kerk. De Raad verwacht dan ook vooral mensen te ontmoeten die als professional en als vrijwilliger bezig zijn met het beleid van de kerken en met communicatie. Wie er in slaagt het imago van de kerk te verbeteren, zal ook makkelijker mensen aanspreken bij andere onderdelen van het kerkenwerk.

Zij die willen meedoen, kunnen € 5,00 overmaken op rekeningnummer NL 46 INGB 0000 3221 05 o.v.v. 'themamiddag beeldvorming'. U krijgt geen bevestiging. Het aantal plaatsen is beperkt; indien u niet meer geplaatst kunt worden, krijgt u bericht en krijgt u uw geld terug. De themamiddag vindt plaats op 26 februari bij de Raad van Kerken, Kon. Wilhelminalaan 5 te Amersfoort, vanaf 13.00 uur inloop; om 16.30 uur wordt het programma afgesloten met een informeel drankje.

Wat raakt

Stefanus was een van de zeven eerste diakenen. Hij wordt als patroonheilige gezien van de steenhouwers, metselaars en alle andere beroepen die op een of andere manier met stenen te maken hebben. Zijn feestdag is op 27 december.

Hier is hij te zien (links) op een icoon in het Ikonenmuseum in Kampen met rechts naast zich de heilige Trifon. De afbeelding maakt duidelijk dat de armenzorg teruggaat op de vroege kerk. De eerste taak van een diaken is de zorg voor hen die te weinig ontvangen in de samenleving.

Asiel in het Oude Testament

De Bijbel is een vervreemdend boek. Het daagt ons telkens opnieuw uit om met andere ogen te kijken. Voor asiel-zoeken is dat niet anders. De bijbel spreekt op twee manieren over mensen die asiel zoeken. Het gaat om iemand binnen het volk en om iemand van buiten het volk. De eerste asielzoeker vind je in Exodus 21:13. Hier is sprake van iemand die onbedoeld zijn naaste heeft gedood. Hij dient geen slachtoffer te worden van de eindeloze cirkel van de bloedwraak. Er is een plaats waarheen hij vluchten kan. In het contact met het brandoffertal-taar, waarop de zondenoffers worden gebracht, krijgt hij asiel. Vervolgens wordt zijn achtergrond getoetst en als de bevindingen aantonen dat hij de ander niet heeft gedood, is hij veilig. In Numeri 38; Deuteronomium 4 wordt deze plek pragmatisch voor een heel land uitgebreid naar zes vrijsteden.

De tweede asielzoeker betreft de vreemdeling die een beroep doet op de Heer en zich aansluit bij zijn volk. Ruth is hier hét Bijbelse voorbeeld. Zij wil na de dood van haar man niet teruggestuurd worden naar Moab, omdat zij belijdt: uw God is mijn God, uw volk is mijn volk (Ruth 1:16). Ruth heeft afstand genomen van haar eigen goden en volk. Ze omarmt de God van Israël en ze erkent zijn volk als het hare. Boaz beschrijft Ruths beweging in 2:12 als het toevlucht zoeken onder de vleugels van bescherming van de Heer. Ruth wordt dan zelfs een van de stammoeders van koning David en van de Messias.

In beide bewegingen, zo stelt de Bijbel vast, is het de Heer God zelf die de toevlucht vormt. Wie zo een plek vindt, kent dankbaarheid. Om die reden zingen de Psalmen er uitbundig over: zoals een beschutting de watermassa van de regen buitenhoudt of de aanstormende vijand afweert, zo is de Heer een toevlucht voor eenieder in Israël (Psalm 46:2; 91:2).

Archibald van Wieringen

Ruth en Naomi

Uur van waarheid voor klimaat

Het was een wonderlijk gezicht. Op diverse plaatsen in Nederland liepen mensen voor het klimaat. In groepjes van twintig, veertig, zestig liepen ze door de natuur. Mensen die ze tegenkwamen zagen eerst een ark. Ze moesten even nadenken. Maar voordat ze de laatste wandelaar passeerden realiseerden ze zich de strekking. De klimaatloop wilde uitdrukken dat het een kwestie is van erop of eronder. Overleven en genieten. Of rekening houden met voortgaande stijging van de temperatuur van de aarde, stijging van de zeespiegel, gaten in de ozonlaag,. Kortom een klimaat dat onherkenbaar verandert.

In de gesprekken benoemden de wandelaars de mogelijkheden om de eigen levensstijl aan te passen: de stand-by knop uitzetten, spaarlampen gebruiken, kleding bij lage temperatuur wassen, zonnecollectoren plaatsen (zie ook 'ideeën voor levensstijl' op www.raad-vankerken.nl). Maar er zal meer moeten gebeuren. Ook politiek. Mensen die met de klimaatloop van Oikos en de Raad van Kerken meeliepen verwezen steeds weer naar de VN-klimaatop die begin december in Parijs wordt gehouden. Overheden moeten bindende afspraken maken, zodat de klimaatproblemen enigszins beheersbaar blijven.

Berichten

Armoede

Het knooppunt Kerken en Armoede maakt een boekje met honderd positieve voorbeelden van hoe de kerken zich inspannen om de armoede te weren. Het wordt binnenkort naar buiten gebracht (zie agenda website van de Raad van Kerken).

Luchthavenpastoraat

'Oase in een miljoenenstad'. Zo heet het boek over 40 jaar Luchthavenpastoraat, dat onlangs is gepresenteerd. Bij de presentatie werd bericht dat het luchthavenpastoraat in 2016 een nieuwe interreligieuze gebedsruimte in gebruik hoopt te nemen op Schiphol.

De kerk: een veilige plek

Ruim 20 kerken komen eind 2015 bijeen om de veiligheid te bespreken voor mensen binnen de kerk. Het gaat dan om zorgvuldigheid inzake seksualiteit en persoonlijke integriteit. Een jaar geleden hebben de kerken al een tekst getekend over dit onderwerp.

Maat

Bert Kuipers heeft cartoons gemaakt (zie hiernaast) voor de Raad om de actie 'Maat van de Raad' kracht bij te zetten. De cartoons zijn onder meer op stickers te krijgen. Doel is het aantal donateurs te vergroten. De kerken zorgen voor de financiering van het standaardwerk. De maatjes zorgen voor promotie en ondersteunend materiaal inzake de pelgrimage van gerechtigheid en vrede.

In dialogue

Berry van Oers maakte een Engelstalige uitvoering over de interreligieuze dialoog in Nederland. Het boek heet: 'In dialogue, with people of other religions and philosophies'. De belangrijke Vaticaanse documenten die op dit gebied verschenen zijn, komen aan de orde. Het boek kost € 10,00 en is uitgegeven door SRKK in Utrecht, e-mail bestel@rkk.nl.

Wereldraad

In het kader van de pelgrimage van gerechtigheid en vrede staat het thema van de vrede in 2016 bovenaan voor de Wereldraad van Kerken. Dat heeft Hielke Wolters desgevraagd gezegd. In 2015 ging er veel aandacht naar het klimaat, in 2016 zal de focus vooral op de brandhaarden in de wereld gericht zijn zoals in het Midden-Oosten en in Afrika.

Rozenkrans

“ Aan boord van schepen maak ik mij als koopvaardijpredikant vrij zelden bekend als dominee van de ‘Protestantse Kerk in Nederland’. Veel zeevarenden hebben daar nog nooit van gehoord. Net zoals mijn collegae overal ter wereld stel ik mij voor als iemand van de ‘Seamen’s Mission’. Een gevolg van deze manier van introduceren is dat ik wel eens gevraagd wordt of ik geen rozenkrans bij me heb. Dit gebeurde me zo vaak, dat ik besloot er een paar aan te schaffen. Door een specialist heb ik me laten meenemen naar een winkel vol met rooms-katholieke zaken. Bij de uitgebreide afdeling rozenkransen liet ik me uiteindelijk maar leiden door de prijs.

Enige weken later vroeg een zeevarende er weer naar. Opgetogen en enigszins trots liet ik hem de buit van mijn jacht zien. De geïnteresseerde koper zag ik echter zijn best doen de teleurstelling te verbergen. Het bleek dat hij een krans wilde die hij om zijn nek kon dragen. Hij vertelde over een droom waarin hij een ongeluk op het dek kreeg. Met de rozenkrans op zijn lichaam kon een mogelijke voorspellende werking ervan ongedaan worden gemaakt. Ondanks dat we daarna een interessant gesprek voerden over de angsten waar een zeevarende mee te maken heeft en de rol die vertrouwen (op God) daarbij speelt, had ik toch het gevoel dat ik te kort was geschoten. Niet lang daarna ruilde ik mijn voorraad kransen dan ook in voor exemplaren die om de nek gedragen kunnen worden.

Een ouderwetse rozenkrans, zonder lichtjes ...

Een beetje trots op mezelf dat ik boven mijn eigen protestante traditie durf uit te stijgen, ben ik sindsdien zo nu en dan iemand van dienst door voor de kostprijs zo'n rozenkransketting beschikbaar te stellen. Onlangs betrapte ik mezelf ook een beetje op zelfvoldaanheid toen een zeevarende mij vroeg of ik hem kon helpen met een 'speciale' rozenkrans. De spanning een beetje opvoerend liet ik hem wat exemplaren zien met de toelichting dat ze om de nek gedragen kunnen worden en ook gezegend zijn door een priester. En dat alles voor maar 5 dollar!

De zeevarende schudde echter met zijn hoofd. Met 'speciaal' bedoelde hij een rozenkrans voor in het donker. De exemplaren die ik bij me had hadden geen groene, rode, blauwe en gele knipperende lichtjes”

Leon Rasser

Voor alles een tijd

Veel kerkenwerk is seizoensarbeid, en dan precies tegenovergesteld aan die voor het dagelijks brood. Waar de boer, bouwvakker en campingbaas uren maken in lente en zomer, pieken dominee en pastoor in herfst en winter. Tussen de startzondag en Pasen moet het gebeuren. Hoe is dat zo gekomen? Met Prediker zeg ik: voor alles een tijd. Een tijd om te zaaien en te oogsten, en een tijd om naar de gemeenteavond of de Bijbelkring te gaan. Kerkelijk winterwerk: residu van een agrarische samenleving. Sinds mijn verhuizing van de Randstad naar het Friese platteland blijken de seizoenen méér te zijn dan inwisselbaar behang op de achtergrond van een drukke agenda. Er is een ritme, en in dat ritme hebben de dingen niet alleen hun geheim maar ook hun tijd. Zolang de boer en zijn knecht struikelen over de lammetjes en de poot aardappels, of handen tekortkomen in de maaitijd, moet de dominee even wachten (of meehelpen). Gelijk hebben ze. Het is geen kwestie van prioriteiten stellen, maar van prioriteiten volgen; van als eerste doen wat als eerste moet gebeuren. Pas wanneer regen en kou de akker teisteren, zoek je beschutting bij elkaar. En geen betere tijd om de Bijbel te spellen dan bij kaarslicht en stoofkachel, als de dagen op hun kortst zijn.

Dat het kerkenwerk in veel gemeenten en parochies zich mettertijd heeft gevoegd naar het ritme van de seizoenen, is een vorm van contextuele theologie. De verkondiging van het Evangelie zoekt aansluiting bij de leefwereld, de manieren van doen en ook het ritme van mensen – in het vertrouwen dat God zich daar laat vinden. Die leefwereld is concreet, de mensen specifiek. Wat werkt in Friesland kan zomaar een obstakel zijn in de Randstad. Het geheim van de seizoenen zit 'm eerder in het ontdekken van die prioriteiten die zichzelf aandienen, en om datgene te doen wat nú geëigend is. In het kerkenwerk zo goed als in ons eigen leven, met alle seizoenen van dien. In dat kader is het trouwens niet vreemd dat het vooral oudere generaties zijn die deelnemen aan het kerkenwerk. In de herfst en de winter moet het gebeuren.

Hans de Waal